

НАЦИОНАЛЕН ВЕСТНИК

ТРАКИЯ

Брой 24 • год. ХСV • 19 декември 2017 г. • цена 0,40 лв.

www.stdbg.org

КОНФЕРЕНЦИЯ ЗА БАЛКАНИТЕ СЛЕД РЕФЕРЕНДУМА В ТУРЦИЯ

Научният форум
бе организиран от
СТДБ, ТНИ и УНСС

Съюзът на тракийските дружества в България, Тракийският научен институт и Университетът за национално и световно стопанство организираха научна конференция на тема „Балканите след референдума в Турция, рисковете от политиката на неосманизъм и ислямизация и следствията за България и тракийските българи“. Тя се състоя на 4 декември т.г. в конферентната зала на УНСС и имаше мотото „120 години организирано тракийско движение – стожер на националните интереси“.

За мен като ректор на УНСС и, разбира се, като тракиец бе висока чест Върховният комитет на СТДБ да се проведе тази конференция тук, заяви на откриването проф. Стати Статев. Това не е случайно, УНСС е наследник на Свободния университет, който е създаден през 1920 г. като балкански и според неговия основател и първи ректор проф. Стефан Бобчев една от основните му задачи е да анализира и изследва икономиката на балканските страни и отношенията между тях. Така че мястото на конференцията е точно тук и съм сигурен, че докладите, които ще бъдат изнесени, и дискусиите ще бъдат принос в особено значимата за нас проблематика – за отношенията и връзките между Турция и България, включително релацията към тракийските българи. Конференцията е интересна и с това, че пре-

ди седмица в УНСС премиерът Борисов имаше своята първа академична лекция и един от основните проблеми, който той откри пред България и пред Европейския съюз бе отношението към Турция. Предполагам, че всички присъстващи са запознати как той се обърна към европейските лидери за по-ясен и конструктивен диалог с Република Турция за изясняване на всички отношения в работен порядък и какъв ефект предизвика неговото изказване след това в турските медии. Така че още веднъж ви приветствам с нашето топло „Добре дошли“ в УНСС. Нека това да не е последното мероприятие тук, нашите врати са отворени за дискусии още повече, че става дума за сериозни

проблеми. Надавам се след приключването на конференцията ще подготвим едно становище, поемам ангажимент да го размножим и изпратим на всички заинтересовани страни. Пожелавам успех на конференцията.

Красимир Преманов откри конференцията и благодари на проф. Стати Статев, член на Централното ръководство на СТДБ, за съдействието в организирането на форума. Той се спря на избора на темата на конференцията: „Имахме притеснения, че тя може да предизвика негативни чувства, може да създаде проблеми от двустранен характер. Преценихме, че общността на тракийските българи най-тежко е пострадала от тогавашната политика на

Турция, която можем да кажем, че доведе до първия геноцид. 68 хиляди души загубиха своя живот, стотици хиляди тракийски българи бяха прокудени от родните си домове, ограбени, загубиха всичко, което с труда си бяха натрупали. Казвам всичко това, защото ние като част от българския народ имаме голямата отговорност да предадем нашия исторически опит и съдба на следващите поколения българи, не за да воюват срещу турците. Би било голяма грешка, че ние извеждаме тази тема, за да създадем проблеми в отношенията между българския и турския народ. Искаме да поставим въпросите, които изникнаха след референдума в Турция при придобития статус на президентска държава и изявената политика на т.нар. „стратегическа дълбочина“, въпроси, които имат естествени проекции на Балканите и

в България. Ние искаме да ги поставим тия въпроси, защото българската държава в своята политика трябва да се стреми да запази нашия културен и държавен суверенитет. Ако това не го направим, при неадекватна реакция на българската страна, след години може да констатираме непоправими последици. Това е наш дълг като тракийска общност, която е неделима неделима част от българския народ. България.

Красимир Преманов запозна присъстващите и с някои инициативи на Съюза, каквито са подготовката на Енциклопедия „Тракия“ на основа на договор за партньорство с БАН, намерението да се нарече с името „Тракия“ една от новите метростанции в столицата и да се издигне бюст-паметник на Капитан Петко войвода в Борисовата градина непосредствено до паметниците на Ботев и Левски. Той връчи членската карта на тракийската организация на проф. Георги Янков, пожелал да стане член на СТДБ.

Продължава на 3-а стр.

**ЧЕСТИТО
РОЖДЕСТВО
ХРИСТОВО!
ЩАСТЛИВА
НОВА ГОДИНА!**

■ Пред паметника в София

ПОКЛОН ПРЕД ВОЙВОДАТА

По повод 173 години от рождението на Капитан Петко войвода всички негови паметници в страната бяха окичени с цветя и венци. И тази година на 18 декември пред паметника в Борисовата градина се събраха тракийци от столицата да изразят своята почит и признателност към легендарния защитник на Тракия и Родопите. Поднесен бе и венец от името на Съюза на тракийските дружества в България и Тракийския научен институт. Председателят на СТДБ Красимир Преманов припомни мястото на Петко Киряков в българската история и необходимостта младите да знаят за неговия живот-подвиг и живот-пример, който ни е нужен в това размирно време. Всеки път, когато напомним за Петко войвода, е добре дошло за България, защото ни кара да се замислим, че има хора като него, които са се отказали от постове и пари, но не са предали идеалите си. Щастливи сме, че нашите предходници в Съюза превърнаха Капитан Петко войвода в символ на тракийската организация.

■ Пред паметника в Хасково

Централното ръководство на СДРУЖЕНИЕ СЪЮЗ НА ТРАКИЙСКИТЕ ДРУЖЕСТВА В БЪЛГАРИЯ, на основание чл. 26 от ЗЮЛНЦ СВИКВА ОБЩО СЪБРАНИЕ

на Върховния комитет на Съюза на тракийските дружества в България на **20 януари 2018 г., от 10.00 ч.**, в заседателната зала на Съюза на тракийските дружества в България, в гр. София, ул. „Стефан Караджа“ №7А при следния

ДНЕВЕН РЕД:

1. Отчет за изпълнение на план-програмата на съюза за 2017 г.
2. Отчет за изпълнението на Бюджет 2017 г.
3. Приемане на План-програма за дейността на съюза за 2018 г.
4. Приемане на проекто-бюджет за 2018 г.
5. Промени в устава на СТДБ
6. Приемане на вътрешни правила за управление на собствеността на юридическите лица-членове на СТДБ
7. Прием на нови членове
8. Попълване на нови членове на Общото събрание (ВК) и управителния съвет (ЦР) на СТДБ (попълване на състава)
9. Разни

Поканват се всички членове на Върховния комитет да участват в Общото събрание.

При липса на кворум на основание чл. 27 ЗЮЛНЦ Общото събрание ще се отложи с един час по-късно и ще се проведе на същото място и при същия дневен ред независимо от броя на явилите се членове.

ТРАКИЙЦИТЕ ОТ СТОЛИЦАТА НАПРАВИХА РАВНОСМЕТКА

Отчетно събрание в София

ДИМИТРИНКА СМОЛЕВА

На 27 ноември т.г. се състоя общото събрание на тракийско дружество „Тракия“ в София, на което бе отчетена дейността му през 2017 г. В годишния отчет, прочетен от председателя Божана Богданова, бяха отразени всички прояви, организирани от ръководството на дружеството, както и участието на членовете му в мероприятията от градски и национален мащаб: чествания на годишнини, поклонения, срещи,

събори и др., свързани с видни личности и значими дати и събития за тракийци, малоазийци, родопчани, странджанци и техните потомци.

В Тракийския дом в София се осъществи прожекцията на документален филм за Михаил Герджиков и среща с внучката Надежда Недкова и правнучката Мария. Прожектиран бе филмът „Приказки за Балканите“ представен от режисьора Михаил Мелтев, потомък на бежанци от с. Булгаркьой, Одринска Тра-

кия. На събрание на дружеството в присъствието на учени – изследователи, историци, юристи, икономисти, доклад „Съвременен прочит на Ангорския договор“ изнесе Папани Козарова, първият синоптик в България, математичка, бежанка, автор на книгата „Източнотракийският имуществен проблем“, видна общественичка, от 1992 г. захранала се да промени българската държавна политика във връзка с източнотракийския проблем по решение на Министерския съвет и на Тракийския научен институт, видяна и на трибуната на важни форуми, и в кабинетите на

най-значимите политици и учени.

Организираха се поклонения на паметниците на Христо Ботев, Васил Левски, Капитан Петко войвода, Михаил Герджиков, Антим Първи, честване на 26 март – Ден на Тракия. Състояха се представяния на книги – „Незаличимия диря“ на Тонка Василева“, „Милост“ на Светозар Казанджиев, срещи с ръководството на СТДБ, с ученици от 88-мо СУ „Димитър Попниколов“, участие в юбилейния концерт „85 години на композитора Стефан Кънев“. Членове на дружеството участваха в съборите в Одрин, на Илиева нива, в с. Аврен, на Петрова нива, в Маджарово, годишнина от създаването на Етнографския музей към ИЕФЕМ София. Активно бе участието в инициативата – среща „Завръщане към корените“ в Свиленград, гост на която бе и вицепрезидентът Илияна Йотова, в церемонията по награждаване на учениците – участници и отличени в националния конкурс на тема „Завръщане към корените“ (Жива е родовата памет) и експедицията „По обратния път на дедите ни,“ организирани и ръководени от Божана Богданова. Проведени бяха „Мартенска вечер“ – за 1,3,8 март и „Тракийска Коледа в навечерието на Коледните и Новогодишни празници. Представен бе и Финансовия годишен отчет на дружеството и План-програма за дейността му през 2018 г.

При обсъждането Петко Стамболиев оцени представените документи като пълни и подробни, като обърна внимание на незавидното финансово състояние и нередовното и ненавременно внасяне на членския внос от членовете. Величко Пачилов одобри отчетните материали и изтъкна активната работа на Божана Богданова като организатор и ръководител на инициативите от национален мащаб. Подчерта необходимостта от още по-активна работа с деца и младежи за приобщаването им към дейността на дружеството и подмладяване на състава му. Мнения и предложения изказаха още Димитрина Смолева, Васил Василев, Петко Станков и др.

Отчетните документи и план-програмата за 2018 г. бяха приети единодушно.

Председателят на СТДБ поздрави Стефан Данаилов за 75-ата му годишнина

На 9 декември 2017 г. Стефан Данаилов отпразнува 75-годишен юбилей. Народният театър посрещна над 700 гости, сред които президентът Румен Радев, Сергей Станишев – лидер на ПЕС, Корнелия Нинова – председател на БСП, Цвета Караянчева – председател на НС, Явор Нотев – заместник-председател на НС, Красимир Велчев – заместник-председател на ПГ на ГЕРБ, министрите на културата Боил Банов, Вежди Рашидов и Георги Йорданов, Йорданка Фандькова – кмет на столицата, много от екранните и сценични партньори на актьора, както и студенти от НАТФИЗ.

На тържеството бе и Красимир Премянов – председател на СТДБ. Той поздрави големия актьор, който е с тракийско потекло. По време на празника беше представена автобиографичната му книга „Романът на моя живот“. След тържеството политици, колеги, приятели и почитатели се наредиха пред гримьорната за автограф от него.

Централното ръководство на СТДБ взе решение Стефан Данаилов да бъде удостоен с най-високото отличие на организацията – златен медал „Капитан петко войвода“ с лента.

ПРИЗНАНИЕ ЗА ДОБРОВОЛЧЕСКА ДЕЙНОСТ

Тракийското дружество „Георги Сапунаров“ и народното читалище „Тракия – 2008“ – Хасково и тази година са номинирани за Национална доброволческа награда в конкуренция с 45 на брой доброволчески организации от цялата страна.

„Доброволческа инициатива – 2017“ е организирана от фондация „Лале“ и „Националния алианс за работа с доброволци“ за седма поредна година.

В конкурса участват граждански организации, бизнесорганизации, читалища, културни организации, които през настоящата година са организирали или участвали в доброволчески инициативи.

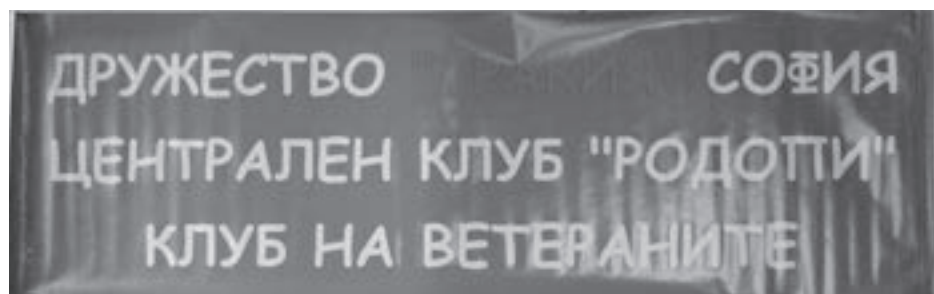
Тракийското дружество

„Г. Сапунаров“ и читалище „Тракия – 2008“ Хасково са номинирани за доброволческите си инициативи към Първото неделно училище в град Истанбул, черквите в град Одрин и генералното консулство в Одрин.

Покана

На 24 декември т.г. от 9.30 ч. в черквата „Св. Георги“ в Одрин – Турция, ще бъде отслужена литургия по случай Коледа. Празничната литургия ще бъде водена от митрополит Киприян. На литургията ви канят генералния консул на България в Одрин Васил Вълчев и тракийското дружество „Георги Сапунаров“ и народно читалище „Тракия – 2008“ – Хасково.

ТРАДИЦИОННА ГОДИШНА СРЕЩА В ПЕРНИК

Тракийското дружество „Капитан Петко войвода“ в Перник проведе традиционната си годишна среща в събота, на 2 декември 2017 г. Гости на пернишко дружество бяха председателят на Съюза на тракийските дружества в България Красимир Премянов и Краснодар Беломорски – заместник-председател на ЦР на Съюза.

Петър Янков, заместник – председател на Върховния комитет на СТДБ и председател на управителния съвет на тракийското дружество „Капитан Петко войвода“ в Перник, направи ретроспекция на делата на тракийци в града и региона. Беше изнесена кратка беседа за живота и делото на Капитан Петко войвода, който е патрон на организацията.

Приветствие към пернишките тракийци поднесе Красимир. Премянов, който подчерта колко важно е днес да се следват заветите на Капитан Петко войвода, завещал ни ярък пример за патриотизъм, безкористие и отстояване на ценностите, на които е посветил живота си. Особено важен е неговият завет България да поддържа добри отношения с Русия и руския народ.

Тържеството продължи с тракийски фолклорни танци.

Любомир Шопов:

ТРАКИЙСКИЯТ ВЪПРОС ТРЯБВА ДА БЪДЕ РАЗГЛЕДАН МЕЖДУ БЪЛГАРИЯ И ТУРЦИЯ ПО НОРМАЛЕН ЦИВИЛИЗАЦИОНЕН НАЧИН

Тракийският въпрос трябва да се разгледа между България и Турция, без усложняване на двустранните отношения, по един нормален, приятелски, цивилизован начин и да се търси справедливо, на основата на международното и действащото право, решение. Това заяви пред БГНЕС бившият дипломат Любомир Шопов, който бе един от лекторите на конференцията по повод на 120 г. организирано тракийско движение на тема: „Балканите след референдума в Турция, рисковете от политиката на неоосманизъм и ислямизация, следствията за България и тракийските българи“. Форумът е посветен на тракийския въпрос и неговото значение за българо-турските отношения, продължи Любомир Шопов. Въпросът е забравен и за повечето

български граждани – напълно неизвестен. Да припомним – през 1913 г. редовната турска армия избива над 60 хиляди души българи, османски поданици, конфискува тяхното имущество, изгонва 280 хиляди други българи, с покъщнина, каквото могат да носят на ръка и до 1925 г. се приключва с

интересите на потомците на бежанците от Тракия и от Мала Азия. Защото в Ангорския договор се споменава термина „изселници“, а Турция никога няма да се съгласи с термина „бежанци“, тъй като това би означавало признание за геноцид върху българското население. Става въпрос за 3.5 млн. дка загра-

бена частна българска земя в най-хубавите райони на Тракия, върху които потомците имат имуществени права, казва Любомир Шопов. Турската държава смята този въпрос за частен – такава позиция изрази и действащият премиер на България, добави той. Но не частни лица, а редовната турска армия и турската администрация са избивали и са конфискували земята на нашите сънародници. За геноцид няма срок за давност, защото това са престъпления срещу човечеството. Решение има, но българската държава засега дори не смее да спомене чрез декларация на Народното събрание съществуването на проблема, коментира Любомир Шопов. Той трябва да се разгледа, без усложняване на двустранните отношения, по един нормален, приятелски, цивилизован начин и да се търси справедливо, на основата на международното и дейст-

ващото право, решение, каза той. За съжаление, българските власти не са заинтересовани от решаването на откритите въпроси между България и Турция, тъй като те са главоболее за тях, е неговото мнение. А е необходимо това да стане на равнопоставена основа – без изнервеност, без политизиране, без търсене на политически изгоди и пазарлъци, в интерес на гражданите на двете страни. България в рамките на своите възможности се опитва да води разумна политика, но често пъти тя става за сметка на нашите национални интереси, продължи Любомир Шопов. Смятам, че българската държава не противодейства адекватно и колкото по-бързо обществеността застава българската политическа класа да започне да работи в интерес на България и на нейния народ, толкова по-добре, категоричен е той. (БГНЕС)

КОНФЕРЕНЦИЯ ЗА БАЛКАНИТЕ СЛЕД РЕФЕРЕНДУМА...

Продължение от 1-а стр.

Първият панел на конференцията „Промените в Турция и българо-турските отношения“, който бе воден от чл. кор. проф. д-р Васил Проданов, започна с доклада на посланик Петър Воденски (Българското дипломатическо дружество) „Съвременно положение в Турция след референдума“ (докладът публикуваме на стр. 5 и 6). Повечето докладчици в панела бяха дипломати и разузнавачи, изключителни анализатори, които очертаха общата рамка, в която ще се търсят по-нататък измеренията на тревожните пробле-

ми, свързани с неоосманистки и ислямистки въздействия у нас. Докладът на Горан Симеонов от Асоциацията на разузнавачите от запаса бе „Къде стои България в съвременния свят?“ Любомир Кючуков (Институт за икономика и международни отношения) говори на тема: „Българо-турските отношения – еднопосочно ли е движението?“ Симеон Николов (Център за стратегически изследвания) се спря на последствията от промените в Турция за членството ѝ в НАТО, новата активност на разузнавателните ѝ служби в Западна Европа и изводите за България. Посланик Любомир Шопов (СТДБ) раз-

глежда „Българо-турските отношения и Тракийският въпрос“, д-р Боряна Бужашка (УНИБИТ, ТНИ) разгледа някои имуществени, социални и хуманитарни проблеми в отношенията между Турция и България след 1989 г.

Във втория панел „Неоосманистката политика на Турция и рисковете за България“ свои доклади представиха проф. Искра Баева от СУ „Св. Кл. Охридски“, посланик Георги Димитров от Централното ръководство на СТДБ, проф. Васил Проданов от УНСС и ТНИ, проф. Димитър Димитров от УНСС, доц. Богдана Тодорова от ИИОЗ-БАН, доц. Ивайло Христов от УНСС

и Зорница Илиева. Дискутирани бяха скритите и явните опасности за България след промените в Турция през последната година, политиката към българските изселници и двойното гражданство, неоосманистката политика и меката сила на Турция, инструментите на нейното въздействие и резултатите от това в България.

В третия панел „Ислямизацията в Турция и ислямът като инструмент за въздействие върху българските мюсюлмани“ основни докладчици бяха доц. Пламен Ралчев от УНСС, Емилия-Боряна Славкова от ТНИ, проф. Татяна Дронзина от СУ „Св. Кл. Охридски“, гл. ас. д-р

Искрен Иванов от СУ „Св. Кл. Охридски“, Стоян Райчевски от ТНИ и Коста Лъондев от СТДБ. В дискусиата бяха обсъдени пресечните точки на стратегическите комуникации на турската държава, движението на Гюлен и неговата роля в България, десекуларизацията в Турция и тенденциите за радикализация на мюсюлмански общности в България в резултат на външни въздействия, манипулативните теории на съвременни турски историци за произхода на българите мохамедани, демографските изменения и тенденциите към ислямизация в Свиленградския регион.

ДОСТОЕН ЗА ПОЧИТ

Много рано или много късно, но човек все някога решава себе си от всичко да откъсне, да се отдели от шум и врява.
Павел Матев

ВЕСКА ЛАМБОВА, ШУМЕН

Всичко тече, всичко се движи, нищо не остава неизменно... Изменят се и хората в годините. Минава уж всичко незабележимо. А оставя следи в човека-блестели, старост... Не отмина това и нашия председател на тракийското дружество в Шумен. Време настана и той да предаде щафетата на други. Силите намаляват. Болестите „се обаждат“, напомним, че ги има и тях по земята и идват и при хората.

А бяха години на създаване, години на труд, на отдаденост на делото. Та нали е тракиец, и то от Беломорска Тракия! Дедите му от Дедагачко, от село Янюрено са избягали. Берлинският договор ги прогонил от родните земи, скитали върволиците от хора цяла година по друмищата на свободна България, прекосили Балкана. Спрели бежанците в село Светлен, край град Попово и дом завъртели. Оставили топлата Тракия, за да не са васални на султана в Румелия! Нов живот започнали. Семейства нови създавали, родът увеличавали. Къщите с деца пълнели.

Така година след година се множили и през 1941 г., в един студен януарски ден, в семейството на инж. Петко Попчев, дошъл на белия свят и Златко. Упорито учи, знания събира, офицер – инженер във ВНАУ „Г. Димитров“ в Шумен става. Служил във войските на ПВО, завършва и радиотехника задочно във ВМЕИ-София. Продължава специализацията си в Киев, „Автоматизирани системи във войските на ПВО“. Семейство създава и двама сина продължават рода му. През 1977 г. става преподавател във Военното училище в Шумен, там, където е завършил. Успехите се множат, защитава докторантура, присъдено му е и научното звание доцент. Пише учебници, издава учебни пособия, подготвя младите войни на Родина. Всеотдаен, упорит, смел.

Златко Попчев бе избран за почетен председател на тракийско дружество в Шумен и бе удостоен със златен медал „Капитан Петко войвода“ с лента

■ Михаил Вълков връчва голямото отличие на Златко Попчев

Така ден след ден, година след година, дните текат, годините се трупат и идва заслужената почивка през 1990 г. след дългата служба на България.

Но може ли Златко Попчев да стои със скръстени ръце? С нещо трябва да продължи да бъде полезен. Сега умът е насочен към създаването на тракийско дружество в Шумен. Основани са две дружества в Шумен. И нали съдбата помага на силните, Златко Попчев става краевед, като участва в живота на дружеството на краеведите в Шумен. Изучава миналото на Попчевия род и ето я готова и първата му книга „230 години род Попчеви“. Това не го задоволява и започва проучването на бежанския път на беломорците от селата Янюрено и Кутруджа, та до село Светлен. Години ровене в архивите, срещи с живи потомци на преселници, записване на спомени... Труд, от който се ражда новата му книга „Кръвта е топла“, както е топъл споменът на прокудените от родния край. Продължава да изучава миналото и вече са готови още две книги: „Войводата Руси

Славов“ и „Войводата Димитър Маджаров“ – това са бранителите на бежанците в Тракия.

„Капката дълбае камъка не със силата си, а с постоянството си“ – тази латинска пословица подхожда за труда на Златко Попчев. Той продължава да дълбае с перото си из миналото на тракийци. Та нали едното от дружествата в Шумен е точно в квартал „Тракия“, където през 1922 г. се заселват на голата поляна прогонените от войните на българския монарх тракийци! Това са новите жертви на вечните договори, с които България се осакатява и граничи с български земи! „Прочутият“ унищожителен Ньойски договор „приземява“ тук, в Шумен, поредните човешки съдби. Потомците на чанакчени и днес живеят там, но вече не в землянки, а в просторни жилища. Отново ровене в архиви, срещи и разговори с хората... С какво възхищение Златко Попчев описва митарствата на дедите им, с какво състрадание разказва за тежкия, безконечен пътят до тук. Новата книга е „От Чанакча до Шумен“. Следват и филмите

„Разорението“ и „Тракийски квартал“, посветени на живота на същите преселници от селото Чанакча, от Одринска Тракия.

Можеше да каже Златко: „Направих, каквото можах“, но това няма да е

той. Едновременно с писането на книгите, той отдава цялото си свободно време, за да се разнообрази живота на членовете на дружествата. Създава и нови във Велики Преслав и в село Стан, Новопазарско. Заедно с активните членове на дружеството се провеждат срещи на поколенията, посещават се регионални и национални

събори, участват тракийци в обществено-политическия живот на града, отбелязват годишнини от събития и заслужили хора, поддържа се духът тракийски! Може ли някой да забрави посещенията на дружеството в родното село на дедите Янюрено или Дедагач, днешния Александруполис? Пръстта, донесена от родната земя, е

поставена на гробовете на дошлите тук тракийци! Да се знае, да се помни.

От основаването на тракийското дружество Златко Попчев е негов несменяем председател – 26 години труд и отдаденост на тракийската кауза! Заради тракийската идея, заради българското, заради бъдещото поколение беше смисълът на неговия живот до сега. И заслужи признание!

Затова на 9 декември т.г. на събрание на тракийското дружество в Шумен, в присъствието на Михаил Вълков, заместник-председател на Централното ръководство на СТДБ и на Чавдар Георгиев, член на Върховния съвет, доцент доктор инж. полк Златко Попчев беше награден с най-високото отличие на Съюза – медал „Капитан Петко войвода“ с лента, за големи заслуги в работата си за утвърждаване и запазване на тракийското движение в България! Заслужена награда! Да му е честита!

Бяга невъзвратимото време... Остават след труда на човека само свидетелствата на делата му. И това е мерило за достойно изминатия път в живота. Да оставиш следата, да оставиш начертан път, по който да тръгнат и да вървят другите... И Златко Попчев, сега вече избран на събранията за почетен председател на регионалното тракийско дружество в Шумен, ще се отдаде на заслужена почивка у дома!

Да му пожелаем здраве, дълголетие и спокойна почивка!

С НОВ УСТАВ И С НОВО РЪКОВОДСТВО

На 9 декември т.г. в Шумен състоя събрание на местното тракийско дружество при следния дневен ред: 1. Приемане на нов устав на дружеството, съгласно промените в ЗЮЛНЦ 2. Избор на ново ръководство.

Гости на заседанието бяха Михаил Вълков, зам. председател на Централното ръководство и председател на ТД „Тракия“ в Ямбол и Чавдар Георгиев – член на ВК на СТДБ.

Шуменските тракийци приеха новия устав единодушно и избраха нов управителен съвет в състав: Никола Ангелов Николов – председател, членове: Светла Драгнева, Иванка Мутафчиева, Веселин Димитров и Веска Ламбова. Избрана бе и

Контролно ревизионна комисия в състав: Милко Георгиев Петров – председател, членове: Димитър Костов Георгиев, Петьо Ангелов Петков.

Дългогодишният председател на дружеството Златко Попчев беше избран за почетен председател. Той бе награден по решение на Централното ръководство на СТДБ с медал „Капитан Петко войвода“ с лента, за заслуги към организираното тракийско движение в България. Веска Ламбова произнесе слово за дейността на Златко Попчев.

В края на заседанието тракийска фолклорна група изпрати залата на крака с изпълнението на тракийския химн „Ясен месец“.

ЛОЗАНСКИЯТ ДОГОВОР И ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВАТА ПРЕД БЪЛГАРИЯ

СПАС ТАШЕВ

В свое изявление преди посещението си в Гърция, нямащо нищо общо с дипломатичния тон, турският президент Реджеп Ердоган заяви, че е необходима ревизия на Лозанския договор от 1923 г. Подобно изказване породи напрежение не само преди началото на

визита му в Атина, но и в България, защото това е документът, който определя границите на Турция с Гърция и България.

Всъщност призивът за ревизия на Лозанския договор би трябвало да предизвика много по-голяма тревога, защото именно чрез него Турция се отказва от претенции и губи контрола над Арабския полуостров, Египет, Судан, Триполитания и Киренайка (Либия), Месопотамия, Палестина, Трансйордания, Ливан и Сирия.

Важна последица от прилагането на договора е настъпилата след това „доброволна размяна“ на малцинствата между Турция и Гърция. Извършеният обмен на населението граничи с религиозния фанатизъм. От Гърция се изселват не само турци, но и албанци, цигани, българи, власи, евреи и дори гърци мюсюлмани. Аналогичен е подходът и на Турция. Тя прогонва от своята територия всички православни християни, въпреки че много малка част от тях са етнически гърци, а повечето говорят турски.

Въпреки че България не е страна по Лозанския договор, той води до още две последици, фатални за страната ни. Първата е, че започвайки религиозно прочистване, турските власти обезбългаряват Източна Тракия, въпреки че насилствено изселените българи са екзархисти, а не привърженици на етнофилетичната Цариградска патриаршия. В Гърция пък, от където след Лозанския договор започват да изселват мюсюлманските малцинства, се ражда идеята по-край тях да бъде премахнато и българското християнско население в Западна Тракия и Беломорска Македония.

Втората последица за България не е осъзната своевременно, но днес берем горчивите

плодове на нашето нехайство. В Западна Тракия възниква най-заплетения и сложен за разрешаване въпрос за правата на една специфична българска етническа общност – тази на българите мюсюлмани, известни още като помаци. След изселването на българите християни в Западна Тракия

остава единствено тази българска група, населяваща най-вече района на Южните Родопи между Ксанти и границата с България. Проблемът се усложнява поради неправомерно предоставени от Гърция на Турция права. Член 45 на Лозанския договор предвижда правата, с които се ползват немюсюлманските малцинства в Турция, по аналогичен начин да бъдат дадени от Гърция на мюсюлманското малцинство на нейна територия. Странен е фактът, че иначе противостоящите си Турция и Гърция по един и същи начин тълкуват този член, а именно, че едва ли не Анкара има някакъв монопол над културните права на мюсюлманското население в Беломорието.

Внимателният прочит на чл. 40 и 41 на Лозанския договор обаче показва, че в него се говори за правото на малцинствата „да използват собствения си език“ и, че в „в началните училища обучението на децата трябва да се осъществява... посредством техния собствен език“. Там никъде не се визира турския език. Разликата между собствен, т.е. майчин език, и турски, е очевидна, но Гърция, Турция, а по непонятни причини и България, си затварят очите пред този факт.

Тази порочна практика в редица райони на Гърция вече е нарушена. Днес обучението на турски език е запазено единствено в района на Западна Тракия. Многобройни-

те арабски, албански, кюрдски и пакистански мюсюлмански имигрантски общности в Атина, Солун, Ираклион и др., не се ползват от тази „привилегия“, въпреки че при повечето от тях връзката с наследството на Отоманската империя също е прекъсната с Лозанския договор.

Възниква въпроса дали всички мюсюлмани в Западна Тракия са с турски майчин език?

Както е известно, преди да бъде присъединена към Гърция през 1920 г., откъснатата от България Западна Тракия почти една година е владение на Антантата, която изгражда своя администрация начело с френския генерал Шарпи. При направеното преброяване на населението в района са регистрирани 80893 българи, като от тях 11739 са мюсюлмани.

Днес в Западна Тракия има около 60 хил. турци, 40 хил. българи мюсюлмани и 20 хил. цигани, т.е. мюсюлманите с майчин език турски са 50 %. По повод международна конференция, посветена на „помациите“, официалната гръцка позиция за произхода на това население е коментирана по следния начин от излизания в Комотини на турски език вестник „Миллет газетеси“ в броя си от 20 март

2017 г.: „Най-накрая научихме, че онези, които говорят български диалект, не са славяни. Това ние от години го казваме, но сега те искат – не искат, ще трябва да го признаят и приемат, защото славянството не им се нрави в случая. От друга страна българите ще претендират, че славяните са им родствени“.

В случая имаме признание както от представителите на турското малцинство в Гърция, така и от самите гръцки власти, че въпросните мюсюлмани в Гърция говорят български диалект. Редно е да кажем, че на същия този български диалект са говорили и изселените през 20-те години на XX в. от Западна Тракия българи християни. Този факт по категоричен начин показва, че няма никакъв „помашки“ език, както Гърция упорито се опитва да създаде.

Мечтите на турския президент Ердоган за ревизия на Лозанския договор едва ли някога ще се реализират. Той засяга твърде много страни, а и гарант по него са Великобритания, Франция, Италия, Япония, Гърция, Румъния и Югославия. Привикването от нашето МВнР на турския посланик и изразената позиция, че дискусия по

мирни договори и съществуващи граници не е от полза за международната общност и стабилността в региона, е навременна, но съвсем недостатъчна реакция. България трябва да си даде сметка, че Лозанският договор дава международно-правни възможности да се постави въпроса за обучението на собствения майчин език от страна на българите мюсюлмани в Гърция. Като начало, темата може да бъде повдигната от българските депутати в Европейския парламент.

Подобна реакция ще бъде ясен сигнал най-вече към интелигенцията на нашите сънародници мюсюлмани в Западна Тракия, че те не се намират само между турския чук и гръцката наковалня, а и че след дълги години на забвение, най-накрая техните интереси се защитават от държавата, с която имат етническа и езикова идентичност. Подобна реакция ще се възприеме положително и от общността на българите мюсюлмани в самата България, сред която поради пасивността на държавната ни политика, се разпространяват всевъзможни фантазмагории, целящи да ерозират съзнанието за българския произход на това население. (в. „Труд“)

Дистрикти (околии)	Българи		Турци	Гърци	Евреи	Арменци	Цигани и други	Всичко
	Християни	Мохамедани						
Ксанти	1550	9507	30657	6580	280	200	—	48774
Гюмюрджина	19924	2232	37877	2479	1307	650	492	64951
Дедеагачъ . .	18067	—	637	2565	165	512	—	21946
Суфлу	14447	—	2770	7435	—	—	47	24699
Димотика . .	4956	—	1274	17602	878	157	192	25059
Карагачъ . .	10210	—	5	15045	370	450	1113	27193
Всичко	69154	11739	73220	51706	3000	1969	1834	212622
	80,893							

Данни от преброяването на населението на Западна Тракия в края на м. март 1920 год. по околии, извършено от администрацията на Антантата начело с ген. Шарпи.

А. С. ПУШКИН И ИНДЖЕ ВОЙВОДА

Гениалният поет пръв въвел
в руската словесност
българин в повестта си
„Кърджалията“

КИРИЛ МОМЧИЛОВ

От историята знаем, че през 1806 г. с малка конница Индже войвода се отправил отвъд Дунава, тъй като пътят му за Сърбия бил препречен от султанската войска и не било възможно да вземе участие в Първото сръбско въстание. То е избухнало в началото на 1804 г. – за върховен въстанически предводител бил провъзгласен богатият търговец Кара Георги Петрович. Въстанието продължило до 1813 г., а Сърбия получава права на автономно княжество едва в 1829 г. съгласно Одринския мирен договор.

Руско-турската война от 1806 до 1812 г. и действията на руската армия на юг от Дунава оказали значително въздействие за активизиране на освободителните борби на българите. През 1810 г. била сформирана самостоятелна българска военна единица. В редиците на Българската земска войска постъпил и Индже войвода като „волен-тир“ (доброволец). След края на войната бил принуден да води уседнал живот в Молдова: оженил се за Екатерина, родил му се син, а в 1820 г. си купил и къща в град Яш. В румънските архиви са открити документи, които еднозначно потвърждават, че собствениците на къщата в Яш „продали завинаги това място с къщата на някой си Стоян арнаутина и неговата съпруга Екатерина точно за 800 леи, давайки на именувания арнаутин и старите документи, които имали“.

В списъка на „арнаутите“ Стоян Инджето е посочен като „одая баши“ (началник) в княжеската гвардия. Жена му също пише, че мъжът и служил непрекъснато в княжеския двор – от 1806 до 1821 г. бил лична охрана на молдованските князе. Последният княз, който пазил – Михаил Суцо, бил член на Филики етерията, водел конспиративна дейност.

Не са един и двама и именитите български творци, които с перата си са изваяли образа на Индже войвода – кърджалия и народен закрилник. Десетки български писатели са посветили на Инджето

отделни романи, драми, разкази и стихотворения. Малко известен факт е, че Индже войвода е обезсмъртен и в художествената литература на три славянски страни – Полша, Русия и Украйна.

Историците установиха, че Индже войвода е участвувал активно в т. нар. „Завера“ като водач на конница и намерил смъртта си в боя с турците около река Прут, при молдовско-руската граница на 17 юни 1821 г. Загинал „като безпримерен герой“, както пише англичанинът Томас Гордън! Заверата – революционно движение на християните, които се борели срещу агаряните – турците, е било борба „за вяра“, която продължила в Румъния до 1829 г. Главни водачи и организатори на това движение били генерал Александър Ипсиланти (1792–1828), влашкият революционер Тудор Владимиреску и гръцкият военачалник Сава Бимбаши (XVIII – октомври 1821).

В отряда на Сава Бимбаши се включили над хиляда българи, предимно кожари от Букурещ, а бесарабските българи – в отрядите, които образували войската на Ипсиланти. Около една трета от етеристите – няколко хиляди души, били българи, двадесетина били капитаните и командирите на различни военни поделения!

Въстанието в Дунавските княжества започнало на 22 февруари 1821 г. с преминаването на границата и насочването на отрядите под командата на Ал. Ипсиланти към Букурещ. Намеренията на Ипсиланти били да стигне по-бързо Дунава и да се прехвърли на юг, ала събитията се развили неблагоприятно... След като етеристите овладели Яш и започнали екзекуцията на по-видните турски първенци били принудени „да свият знамената“. На 1/13 май 1821 г. турските войски преминали Дунава и нахлули във Влашко и Молдова от няколко места. През юни основните въстанически части били разбити. Последното сражение на остатъците от етеристките войски станало при Скулени на река Прут. Сава Янкович пише,

че „отряд от няколко стотин души имал възможност да се оттегли на руска територия но пред очите на руската гранична охрана предпочел да загине до един човек „за честта на целия народ“!

Между въстаниците-християни бил и полякът Гарновски – водач на отред, който лично е познавал Инджето – знаел за неговото кърджалийство в България, за неустрашимостта му в боевете с турците и геройската му смърт. Разказите на Гарновски и на други поляци, участници в „заверата“, вдъхновили известния полски писател Михаил Чайковски (Садък паша) да обезсмърти Индже войвода в романа „Кърджали“, публикуван в 1839 г.

През 1863 г. украинският писател-демократ Юрий (Йосиф) ?/ Федкович (1834–1888) пресъздава образа на легендарния герой в поемата си „Кърджали“ „по историческите предания на българите“, според собствените му признания.

Литературните историци са единодушни в твърдението си, че родоначалник на българската тема в руската литература е гениалният поет Александър Сергеевич Пушкин. Той пръв въвежда в руската словесност българин в малката си повест „Кърджалията“.

В нея главният герой Кърджалията е Индже войвода. През декември 1834 г. Пушкин публикувал повестта „Кърджалията“ в том VII, книга 12, на „Библиотека для чтения“. А преди това, в 1828 г. поетът е замислил поема под същото заглавие, но освен първите 12 стиха, които цитирам тук, не е продължил. В степта просторна на Буджак, Където Прут сред пищен злак Обгръща руските владения, Край малък извор, в труд до мрак

В едно старинно поселение Живеят българи и знам: Цари безгрижност дива там. Те пазят древните си нрави, За хляба си превиват стан И не помислят, че без свян Им готвят участ зла държави, Настръхнали за сеч и бран.

(Превод на Иванка Павлова)

Още по-рано – през 1821 г. в незавършеното му стихотворение „Чиновник и поет“ се споменава за предаването на Кърджалията на труските власти... „Чиновникът“ от стихо-

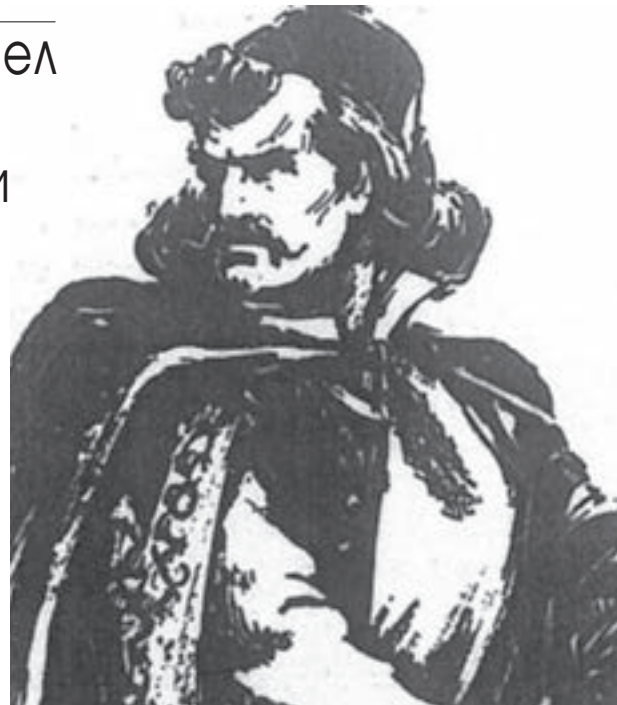
творението Михаил Иванович Лекс (1793–1858) – „човек с ум и сърце“, както го нарича в повестта поетът, е управлявал канцеларията на генерал И. Н. Инзов (1768–1846) – наместник за Бесарабия. При него Пушкин е служил в Кишинев. Той му разказал историята, а през 1833–1834 г. по време на новата им среща му съобщил и за бягството на Кърджалията от турците.

От творческата биография на Пушкин виждаме, че в продължение на 14 години темата за кърджалиите е занимавала поета; макар замислите му да са останали неосъществени, те са достатъчно определени. По всяка вероятност през есента на 1834 г. Пушкин е реализирал стария си замисъл по блестящ начин. В архива му от кишиневския период се е запазил кратък конспект на събитията от „гръцкото“ въстание, които отговарят на четвъртия абзац на повестта, и кратък план със споменаване на името Кърджали: „Сражението при Скуляни, както изглежда, не е описано от никого с цялата му трогателна истина“.

По време на първото си заточение на Юг двадесетгодишният поет се запознал с българите в Кишинев. В града имало обособен цял квартал, който се наричал „Булгария“, където А. С. Пушкин обичал често да ходи. От дневника и спомените на офицера Иван Петрович Липранди (1790–1880), който бил в близки отношения през цялото време на пребиваването на поета в Кишинев, научаваме за интереса му към две български народни песни, които се пеели във Влашко.

„Първата се пееше в Кишинев от август 1821 г.; втората – от края на същата година. Куплетите на тези песни непрекъснато се чуваха по всички улици и се изпълняваха също от циганските музиканти. Кой от живелите тогава в Бесарабия, и особено в Кишинев, не помни непрекъснатите повторения: „Пом, пом, пом, помиерами, пом“ и „Фронзе верде шалала, Савва Бимбаша“?

В първата от тях се разказваше за предателството и ликвидирането на ръководителя на пандурското въстание Тудор Владимиреску по на-

реждане на княз Ипсиланти в покрайнините на Търговище. Втората също бе посветена на такава предателска смърт, в нея се разказва за подлото убийство на Бимбаши Сава, български ръководител на отряд, от който Ипсиланти не успял да се възползва. [...]

Александър Сергеевич притежавал преводите на тези песни; той ми ги донесе, за да ги свери с думите на моя арнаутин Георги. Но през декември 1823 г., когато се срещнахме отново в Одеса, Пушкин ми каза, че е изгубил текста на тези песни и ме помоли да му дам копия от моите преводи; през януари 1824 г., отново дойде в Одеса, и тогава аз му ги предадох. Не зная по-късно как, но тогава той беше много небрежен към листата хартия, на които обикновено си водеше записки“.

Има още едно писмено свидетелство за интереса на А. С. Пушкин към българите. В дневника от 3 април 1822 г. на приятеля му Павел Иванович Долгоруков (1787–1845), служил в началото на двадесетте години в Кишинев, е записано: „... вечер се разхождах из Булгария. Така се нарича най-отдалечения район на Кишинев, населен в по-голямата си част от български изселници. Тук на две места има люлки, а при Бендерския изход се провеждаха борби. Двама се хващат и изпорбват силите си. [...] Пушкин също беше сред зрителите. Много му допадна борбата и ми каза, че иска да изучи това изкуство.“

Заглавието на повестта „Кърджалията“ следва да се приема като прозвище на главния герой. То самото събужда интереса на нас, българите. Чудно ли е, защо още в 1874 г. повестта била преведена на български от М. Греков и публикувана във в. „Независимост“ (бр. 14 и 15 от 19 и 27

януари). След него още имена на шест преводачи открих в Библиографията на А. С. Пушкин.

От превода на Димитър Бозаков цитирам описанието на външния вид на Кърджалията:

„По рождение Кърджалията бил българин. На турски език кърджалия значи юнак, храбрец. Истинското му име аз не зная. [...] Той изглеждал на трийсетина години. Чертите на тъмното му лице били правилни и сурови. Бил висок на ръст, широкоплещест и изобщо в него била възбуждана необикновена физическа сила. Пъстра чалма на една страна покривала главата му, широк пояс обвивал тънкия му кръст; хусарски долман от дебело синьо сукно, рубашка с широки гънки, падащи над колената и красиви папуци съставили целия му облик. На вид бил горд и спокоен.“

Кой ли ще е бил този българин? Пръв преди седемдесет години краеведът на Странджанския край Гого Горгов (1905–1999) даде отговор на този въпрос в историко-литературния си очерк „Индже войвода“ (1941), в който доказва, че Инджето е Кърджалията и в двете повести. Категоричен е и писателят Петко Росен (1880–1944) – в сборника си „В поле широко“ (1938) като разказва на с. 124 за Вълчан войвода пише: „Проста измислица е, че Инджето е убит от някакво си уродливо свинарче. Тоя юнак над юнаците „со звезда на челото“ забягва надалече и с увереност може да се твърди, че е същинският герой на пушкиновата повест „Кърджалията“...“

Според мен Индже войвода е бил познат във Влашко под бившето му „професионално“ име – Кърджалията. Логично е да приемем, че той именно е героят на малката повест „Кърджалията“.

ТРАКИЙЦИ ОТ ПЛОВДИВ ПОЧЕТОХА ВОЙВОДАТА РУСИ СЛАВОВ

Представена бе новата книга
на Пенка Чакалова - Генева

Пловдивските тракийци по традиция почетоха паметта на патрона на тракийско дружество в Пловдив – войводата Руси Славов. Отбелязването на 80 години от кончината на народния закрилник бе поводът потомците на бежанци и техни съмишленици да се съберат на 5 декември в залата на читалище „Тракия – Пловдив – 2008г.“.

Тракийската тема продължи с представянето на последната книга на Пенка Чакалова – Генева, „Сага за Чакаловия род“. Авторката е добре позната на тракийската аудитория с книгите си за Капитан Петко войвода, чиято родственица е самата тя. Увлекателният разказ на госпожа Чакалова – Генева предизвика интерес и отключи редица въпроси от страна на присъстващите.

СТОЯН МАТУШЕВ НА 80 ГОДИНИ

Изтъкнатият тракийски деец Стоян Матушев, член на управителния съвет на тракийското дружество „Лазар Маджаров в Сливен навърши 80 години. Председателят на дружеството инж. Кирил Киряков се обръща към него с поздравителен адрес, в който се казва: „Възползвам се от приятния повод, за да изразя искреното ни уважение и възхищение от Вашия професионален опит, от енергията, която претворявате в дела, от високия тракийски дух, и че давате сърце и душа в отстояването на Тракийската кауза. Потомък на стар тракийски род от Беломорска Тракия, Вие сте пример за подражание на младото поколение.“

Централното ръководство на Съюза на тракийските дружества в България реши Стоян Матушев да бъде удостоен с златен медал „Капитан Петко войвода“.

ПЕСНИТЕ НА ИВАНКА ИВАНОВА СЕ ПОМНЯТ

АНЕТА ГОРГИЕВА

На 4 декември т.г. Иванка Иванова – солистка на представителния ансамбъл за народни песни и танци „Китна Тракия“, навърши 80 години. Иванка Иванова е първата солистка на тракийския ансамбъл, който е основан през 1960 г. Талантът да пее тя е наследила от своята баба Кана и баща си Иван.

През годините с ансамбъла е посетила над 40 държави от Европа, Азия и Америка. Ето какво споделя Иванка Иванова за песните си: „Разтварях човешките души, дори когато пеех в други държави хората разбираха какво пеем“.

Въпреки осемдесетте си години Иванка Иванова и сега продължава да пее, но вече не като професионалистка. Песента, с която е помни нейното поколение, е „Паша на Стоян думаше“.

пригответе за празника се включиха жените от клубовете „Любителни на изкуството“ „Чужди езици“ и фолклорната група „Тракийска дъга“, които участваха в кулинарната изложба със свои домашно приготвени – пити, баници, сладки, варива от сладка царевица и жито.

Празникът света Варвара се почита на 4 декември от православната и католическа църква. В някои райони на страната християнската великомъченица се смята за покровителка на децата от болести, по специално от дребна шарка и хората я наричали „баба шарка“. На този ден жените месят и раздават за здраве къпани питки и варена царевица.

Част от кулинарните изделия бяха раздадени на гостите за здраве.

В ХАСКОВО ПОЧИТАТ СВЕТА ВАРВАРА

АНЕТА ГОРГИЕВА

Стана традиция членовете на народното читалище „Тракия – 2008“ и тракийското дружество „Георги Сапунаров“ да почитат християнския празник Света Варвара. Тази година в

Честито!

Централното ръководство на Съюза на тракийските дружества в България и редколегията на вестник „Тракия“ поздравяват рождениците на Съюза през месец декември 2017 г. и януари 2018 г.

Иван Гранитски – София.....24 декември 1953 г.
Златко Попчев – Шумен5 януари 1941 г.
Милка Спасова – Карнобат 22 януари 1939 г.
Лазар Налбантов – Бургас..... 25 януари 1961 г.
Красимир Премьянов – София 27 януари 1986 г.
Ваня Стоянова – София..... 28 януари 1961 г.
Хайгашот Агасян – София..... 28 януари 1953 г.

In memoriam

Напусна ни Василка Карадимова, родена през 1928 г. потомствена тракийка. Тя, които я познаваха помнят отговорността и старанието, с което изпълняваше задълженията си като технически сътрудник в Централата на Съюза на тракийските дружества в България. Отиде си човек, предан на тракийската идея, тя остави след себе си само добри дела.

ТРАКИЯ – Орган на Съюза на тракийските дружества в България – София 1000, ул. „Стефан Караджа“ 7-А, тел.: 02/987 48 96 Печат: НЮЗПРИНТ ЕООД

Абонирайте се!

Каталожен
номер

759

Издава: Върховният комитет

Редакционна колегия: чл.-кор. на БАН Васил ПРОДАНОВ, Георги ДИМИТРОВ -зам. гл. редактор, проф. Иван ФИЛЧЕВ, Елена АЛЕКОВА, Никола ИНДЖОВ и Хубен СТЕФАНОВ; Главен редактор: Тодор КОРУЕВ e-mail: vesttrakia@abv.bg, stdb_sofia@abv.bg, тел.02/986 71 26; факс:02/987 57 53

КОРЕСПОНДЕНТИ: Недка ГОСПОДИНОВА (Перник) – 076/60 13 67; Димитринка СМОЛЕВА (София) – 02/412 12 36, 0886 746 044; Михаил МИХАЙЛОВ (Сливен) – 044/62 48 53; Анета Георгиева (Хасково) – 0894 044 420; Веска Ламбова (Шумен) – 0877 71 85 03; Мария ИВАНОВА (Ямбол) – 046/66 35 40

Изпращайте текстове не по-дълги от 4 стандартни машинописни страници (1800 знака). Хонорари за публикуването им не се дават.

БАНКОВА СМЕТКА
СТДБ (за вестника)

IBAN: BG34STSA93000001682816 BIC:STSABGSF
Банка ДСК ЕАД, клон 1, ул. „Княз Ал. Батенберг“ – София 1000

„Момчета, пазете България...“

КОСТАДИН ПЕПЕЛАНОВ

Първите Национални хайдушки празници „Капитан Петко войвода“ – Чепеларе 2017, организирани от Общината и Съюза на тракийските дружества в България, са в историята. От името на инициаторите, организаторите, изпълнителите и участниците твърдя, че направихме мощен летящ старт. Нещата се случиха, ефектът, който целяхме, е постигнат. Пред паметника в Чепеларе на празниците произнесох това слово.

Историята ни дава много уроци. Един от най-важните е, че „всяка епоха ражда и създава своите герои“. Какво е историческото време, което днес искаме да спомняме и да преживеем чрез първите „Национални хайдушки празници „Капитан Петко войвода“ – Чепеларе 2017? За нас, българите, това време е гръмотевична епоха на динамични промени, когато българинът-роб се бори за своята свобода. Отминали са кървавите баташки зверства, приключила е последната Руско-турска война, която ще роди Третата българска държава. Но земите на запад от р. Марица при Одрин, наричаме ги Беломорска Тракия и Родопите са в едно особено състояние на безвластие и безвремие. Руски войски тук няма, те са в подстъпите към Цариград. Българите, живеещи в тези райони, са оставени на произвола на хаоса. В същото време т.н. Велики сили прекрояват картата на Сан-Стефанска България и на Берлинския конгрес (Юли 1878 г.) те жестоко ще съсекат снагата българска.

А Османска Турция, с благословията на Англия, крои планове родният ни край да остане султански вилает. За целта, един високоплатен англичанин на турска служба е натоварен да обезбългаря планината и да покаже, че тя е „законно“ владение на падишаха. Това е Станислас Сенклер – Хидает паша. Основните части на армията му са башибозушки пълчища, които с кръвясали погледи и наточени ятагани се готвели да накажат тези, които се осмелили да се почувстват свободни. Съдбата на родопските българи е на косъм от това да се повтарят Баташките събития от лятото на 1876 г. В т.ч. и съдбата на Чепеларе, което за няколко дни е и окупирано от сенклеристите и само бягството на местните хора високо в планината ги спасява от клане. И изведнъж окупаторите тихомълком се изнизват от селото ни. Причината е: понася се слух, че Капитан Петко войвода идва на помощ на родопчани. Кой е той, наричан още Царят на Тракия и Родопският властелин?

Петко Кирков Калоянов е роден на 6 декември (Никулден) 1844 г. в с. Доган Хисар (дн. Есими в Гърция). На 17

■ Капитан Петко войвода - портрет на художника Анатолий Станкулов

годишна възраст, виждайки накълцаното от ятаган тяло на брат си, дава клетва и пред Бога, че ще отмъсти. През май той, заедно с още шест луди като него глави, става хайдутин. Отмъщава за брат си и продължава да мъсти и за други зверства на „присъствашите“ в историята ни поробители. За да стане добър войник е кадет във военното училище в Атина. Тук той окончателно се именува Петко Киряков, а получава и прозвището „Капитан“ за отлична бойна подготовка. В началото на 1866 г. Капитан Петко Киряков е в Италия, при Джузепе Гарибалди, за да се учи от него на професионално революционерство, което усвоява и като командир на един 280 членен отряд от италианци и българи, участващи в антиосманското голямо въстание на о-в Крит. През 1869 г. Капитанът започва много помашабна хайдушка дейност с главна цел, записана в Устава на създадената от него „Първа българска революционна дружина „Защита“. И тя е: „Да се защитава морално (и с оръжие) българският народ, страдащ под турско иго и да му се помогне всячески за развитието му религиозно и политически“. Към края на Руско-турската освободителна война Капитан Петко Киряков

е освободил по-голямата част от Беломорска Тракия и е превърнал крайбрежния град Марония в своя столица. За авторитета и силата на Войводата показателно е отношението на върлия му враг – Одринския валия, който го титулува официално „Садотлю Петко ефенди“ т.е. „Ваше високо благородие г-н Петко“.

След подписването на Сан-Стефанския договор, започва

най-важният период от хайдутлука на Капитана – борбата му срещу споменатия по-горе Сенклер. Първоначално Капитан Петко Войвода разпертушинва ордите му в Тракия. Хидает паша търси укритие в Родопите. Петко е по петите му. От м. август 1878 г. до към март 1879 г. той устройва шаба си в Чепеларе (с малки прекъсвания, когато е и в Широка Лъка). Капитанът има 200–250 хай-

дути срещу 4000–4500 кръвожадни сенклеристи. Но при Караманджа, Момина вода, Ешекулак и другаде Сенклер яде такъв бой, че той позорно бяга от бойното поле и ще се спре чак в Белгия, където му се губят дирите. През май месец Петко войвода окончателно разпуска дружината си. Каква е равнотежката?

18 години хайдутлук 110 битки и нито една загубена изляло.

33 рани по тялото на войводата.

НЯМА ДРУГ ТАКЪВ ПРИМЕР В НАЦИОНАЛНАТА НИ РЕВОЛЮЦИЯ!

И най-важното, историята е оценила личността на Капитана като „СПАСИТЕЛЯТ И ОСВОБОДИТЕЛЯТ“ на родопчани и чепеларци.

Започнахме с уроците на историята.

Ще споменем и за още един: „Твърде често революцията изяжда чедата си“. Капитан Петко войвода е такъв случай. В свободна България, живеейки във Варна, гордият му комитски дух не позволява той да бъде част от политическите интриги и слугинаж на новото време. Нещо повече, става жертва на тежки репресии и преследване „както и турчин

Това са предсмъртните думи на Капитан Петко войвода и завет за нас

не го е правил“ по неговите собствени думи. А това се стоварва на главата му от отмъстителния нрав на тогавашния околийски управител Спас Турчев, който Петко е прогонил по-рано от Пловдивско заради разбойническите му и обирджийски набези срещу тамошното население.

През 1995 г. Капитан Петко войвода идва в Чепеларе, за последно. Заедно с верните си приятели, той е на тихи и благи приказки за хайдушкото му минало под вековните боричи (точно тогава Войводата е на гости у Стою Шишков, който три дни записва спомените му от самия него, за да ги знаем и ние днес). На изпроводя Капитан Петко войвода е изпратен от всички чепеларци, посрещнат и е изпроводен и от всички хвойненци и павелчани в Долен Рупчос. Благодарните родопчани били приготвили много армагани, но Войводата взел със себе си само няколко ухаещи на планината шишарки, за спомен. На 7 февруари 1900 г. 55-годишният Петко войвода, сломен физически от хайдушките рани и инквизициите във Варненската Ич кале, предава Богу дух. Малко преди душата му да се отдели от тялото, той, преодолявайки трудно разкъсващата го болка от рака на стомаха, ще призове наобиколилите го най-близките съратници с думите: „Момчета,

пазете България! Борете се за нейната свобода и независимост“.

Ще си позволя малко перифразирано да се обърна към вас с призива на Войводата: „Да пазим България, да се борим за нейния просперитет и горделивост!“ А за това е нужно всеки от нас да отдаде частица от себе си за Родината. И ще се обърна и към днешните ни управленци. Господа политици, бъдете и държавници! Задайте посоката с една изградена от всички вас заедно национална кауза на Съвременна България. А тя не може да бъде друга, освен завещаната ни от Апостола на българската свобода Васил Левски, а именно: „С една обща революция, да го разбираме днес като общо действие, да издигнем храма на истинната и правата Свобода и България ще има едно знаме, на което ще пише „Свобода и всекому своето“. И това ще отприщи тази съзидателна енергия на българите, която сътвори Златния век на Симеон Велики, Априлското въстание, Шипченската епопея, Съединението българско.

И България ще я има. България, за която Капитан Петко войвода отдаде не частица, а целия си съзнателен живот, без остатък. Светла и вечна ще е паметта му.

Бог да пази България и българите! Амин!!!!

■ На Хайдушките празници в Чепеларе